

Työ- ja elinkeinoministeriö
Aleksanterinkatu 4
00020 Valtioneuvosto
kirjaamo@tem.fi

Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry:n lausunto hallituksen esitysluonnoksesta laeiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja työttömyysturvalain muuttamisesta

Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry (YKA) lausuu luonnoksesta hallituksen esitykseksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja työttömyysturvalain muuttamisesta (lausuntopyyntö TEM/1239/03.01.01/2016).

Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut kiinnittää lausunnossaan huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin:

- Omaehtoista opiskelua koskevat perustelutekstit ovat osin ristiriitaisia ja aiheuttavat epävarmuutta omaehtoisen opiskelun työvoimapolitiiseen harkintaan.
- Vaikka luonnoksessa useasti toisin todetaan, aiheuttaa yliopisto-opiskelun tukemista koskevan säännöksen poistaminen lainsäädäntöön sisällöllisiä muutoksia.
 - Lain 6 luvun 3 §:n muutos rajaisi pois mahdollisuuden uusien tai keskeytymättömien yliopisto-opintojen suorittamiseen, kun poikkeamismahdollisuus erityisestä syystä poistettaisiin. YKAN mielestä jatkossakin tulee olla mahdollisuus myöntää erityisestä syystä tukea myös uusien tai keskeytymättömien yliopisto-opintojen suorittamiseen.
- Esityksen mukaisella työkokeilujaksolla on sama soveltuvuuden arviontiin liittyvä tarkoitus kuin koeajalla. Mikäli työkokeilu johtaa työllistymiseen, olisi koeaikaa perusteltua lyhentää työkokeilun kestoa vastaavalla ajalla.
- Työttömyysetuuden perusosan käyttö palkkatuen ja starttirahan rahoittamiseen mahdollistaa aktiivitoimenpiteet useammalle työnhakijalle ja purkaa työllisyysmäärärahojen riittämättömyyden aiheuttamaa epävarmuutta ja työnhakijoiden keskinäistä eriarvoisuutta.

Omaehtoinen opiskelu

YKA kannattaa omaehtoisen työttömyysturvalla opiskelun säädösten väljentämistä, jotta opiskelu olisi mahdollista entistä useammalle työttömälle työnhakijalle. Mahdollisuus työnantajalta saadun taloudellisen etuuden jaksotusaikana aloitettujen omaehtoisten opintojen tukemiseen onkin tästä näkökulmasta tervetullut muutos, samoin kuin se, ettei tällaisissa tilanteissa edellytetä opintojen keskeytyneenä oloa vähintään vuoden ajan.

Omaehtoisen opiskelun edellytyksiin liittyvät lain perustelutekstit ovat ristiriidassa keskenään. Lain yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan ensin, että lain uuden sanamuodon mukaan opiskelun tukemisen tulisi olla työvoimapolitiittisesti tarkoituksenmukaisista (vanha laki edellytti opiskelun olevan työvoimapolitiittisesti tarkoituksenmukaisiin keino parantaa työnhakijan ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikkansa), mutta heti seuraavassa kappaleessa sanotaan, että opiskelun tukemisen tulisi kuitenkin edelleen olla tarkoituksenmukaisiin keino. YKA pitää ongelmallisena sitä, että lakiin kirjattava väljempi uusi muotoilu työvoimapolitiittisesta harkinnasta mitätöidään lain perustelutekstissä, joissa korostetaan edelleen vanhaa, jäykempää harkintaperustetta.

Luonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa sivulla 51 todetaan, että ”pitkäkestoisia yliopistossa suoritettavaan tutkintoon johtavia opintoja ei lähtökohtaisesti tuettaisi”. Muotoilu ohjaa laintulkintaa väärään suuntaan, sillä esitetyn lakitekstin mukaan yliopisto-opintoja voisi suorittaa samoin edellytyksin kuin muita opintoja.

Sekä nykytilan arviointia että keskeisiä tavoitteita ja ehdotuksia koskevissa tekstiosioissa (luonnoksen sivut 20 ja 30) todetaan, että yliopisto-opintojen tukemiseen liittyvien lakimuutosten tarkoitus on selkeyttää lainsäädäntöä, eikä niillä tavoitella sisällöllisiä muutoksia. Esitetyt muutokset kuitenkin tosiasiallisesti aiheuttavat sisällöllisiä muutoksia lainsäädäntöön. Lain 6 luvun 3 §:n muutos rajaisi pois mahdollisuuden uusien tai keskeytymättömien yliopisto-opintojen suorittamiseen, kun poikkeamismahdollisuus erityisestä syystä poistettaisiin. Mikäli sisällöllisiä muutoksia yliopisto-opintojen osalta ei tavoitella, tulee lakiehdotusta muuttaa siten, että muutoksia ei aiheudu. Lain 6 luvun 3 §:ään tulee jatkossakin kirjata poikkeamismahdollisuus erityisestä syystä. Harkittaessa omaehtoisen opiskelun tukemista voitaisiin tällöin ottaa perusteellisemmin huomioon työnhakijan yksilöllinen tilanne ja huomioida esimerkiksi koulutuksen alkamisajankohtaan liittyvät ulkopuoliset tekijät.

Yliopisto-opinnot voivat merkittävästi parantaa työnhakijan työllistymismahdollisuuksia, mikäli ne johtavat esimerkiksi ammattipätevyiden saavuttamiseen. Yhteiskuntatieteellisen alan osalta keskeinen esimerkki on sosiaalityöntekijän pätevyiden saavuttaminen, joka merkittävästi parantaa henkilön työllistymismahdollisuuksia pätevä työvoiman puutteesta kärsivälle toimialalle. Yliopisto-opintojen asettaminen eri asemaan suhteessa ammattikorkeakoulututkintoihin niiden pituuden vuoksi ei myöskään ole perusteltua. Yliopisto-opinnot eivät ole yksiselitteisesti pitkäkestoisia, mikäli henkilöllä on taustalla esimerkiksi toinen korkeakoulututkinto tai avoimen yliopiston opintoja.

Työnhakijan oman arvion tulisi saada tärkeämpi asema tehtäessä päätöksiä opintojen tukemisesta. Esimerkiksi korkeasti koulutetut ovat useimmissa tapauksissa oman osaamisensa parhaita asiantuntijoita ja tietävät millainen osaaminen tukee parhaiten heidän työllistymistään. TE-toimistoissa tulee myös olla riittävää osaamista ja tietoa korkeakoulutettujen työllistymisestä ja korkeakouluopintojen vaikutuksesta työnhakijoiden työllistymismahdollisuuksiin.

Opinto-oikeuden saamisen ajoitus suhteessa työsuhteen tai jaksotuksen päättymisajankohtaan voi olla sattumanvaraista. Ilman erityisen syyn poikkeamismahdollisuutta voisi syntyä epätasapuoletta ja epäoikeudenmukaisia tilanteita

työnhakijoiden välille, kun yksi saisi tuen tiettyyn aikaan vuodesta alkaviin opintoihin mutta vain vähän aiemmin irtisanottu ei. Luonnoksessa perustellaan työnantajalta saadun taloudellisen etuuden jaksotusaikana aloitetun omaehtoisen opiskelun tukeen tehtävää muutosta työntekijöiden yhdenvertaisen aseman edistämällä ja tuen saamisen sattumanvaraisuuden vähentämällä. Samoin perustein olisi syytä säilyttää harkintamahdollisuus opiskelujen tukemisessa esimerkiksi vain tiettyyn aikaan vuodesta alkavien opintojen osalta.

Työkokeilun käyttötarkoituksen laajentaminen

Luonnoksessa esitetty työkokeilun käyttötarkoituksen laajentaminen soveltuvuuden arviointiin ennen työsopimuksen solmimista on parempi vaihtoehto, kuin aiemmin esillä ollut Työnäyte-palvelu. YKA pitää olennaisena, että työkokeilu on työnhakijalle vapaaehtoinen. Myös lakimuutoksen toteuttaminen määräaikaisena ja vaikuttavuuden seuranta kahden vuoden ajan on kannatettavaa.

Koska esitetyllä kokeilulla on sama työntekijän soveltuvuuden arviointiin liittyvä tarkoitus kuin koeajalla, olisi perusteltua lyhentää koeaikaa lyhentää työkokeilun kestoa vastaavalla ajalla, mikäli työkokeilujakso johtaa työllistymiseen. Koeajan enimmäispituutta ollaan parhaillaan pidentämässä kuuteen kuukauteen, joten työnantajalle jäisi edelleen reilusti aikaa työntekijän soveltuvuuden arvioimiseen myös työsopimuksen solmimisen jälkeen.

Palkkatuki, starttiraha ja näiden rahoitus

Työttömyysetuuden perusosan käyttö palkkatuen ja starttirahan rahoittamiseen on tässä työmarkkinatilanteessa oikeansuuntainen toimenpide. Muutos mahdollistaa yksilöllisten tarpeiden mukaiset aktiivitoimenpiteet useammalle työnhakijalle ja purkaa työllisyysmäärärahojen riittämättömyyden aiheuttamaa epävarmuutta ja työnhakijoiden keskinäistä eriarvoisuutta.

YKA ei pidä kannatettavana ehdotusta lopettaa palkkatuen myöntämismahdollisuus vuorotteluvapaasijaisen palkkaamiseen. Vuorotteluvapaajärjestelmään on viime aikoina tehty jo lukuisia kiristyksiä, eikä uusi vuorotteluvapaasijaisen rekrytoimiseen liittyvä heikennys ole perusteltu.

Starttirahan myöntämismahdollisuus sivutoimisen yritystoiminnan laajentamiseen päätoimiseksi on kannatettava uudistus.

Lyhytkestoinen työ yrittäjänä

Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut kannattaa esitettyä muutosta lyhytkestoisesti yrittäjänä työllistyvien työttömyysturvaan. Lainsäädännön kehityksessä tulee vähentää lyhyisiin toimeksiantosuhteisiin liittyvää epävarmuutta työttömyysturvan osalta ja kannustaa siten ottamaan vastaan myös tämän tyyppistä työtä työttömyyden vaihtoehtona.

Kulukorvaus

Omaehtoisten, työttömyysetuudella tuettujen opintojen kulukorvauksen poistuminen heikentää opiskelevan taloudellista asemaa.

Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry:n puolesta

Simo Pöyhönen
toiminnanjohtaja